

DRAGICA DRAGIČEVIĆ*

Mjesto stranih jezika u obrazovanju policijskih službenika

Sažetak

Posljedica stoljetnih izravnih dodira područja današnje Republike Hrvatske s izvornim govornicima europskih jezika bila je određeni stupanj bilingvalnosti/multilingvalnosti njenih stanovnika. Od druge polovice XVIII. stoljeća strani se jezik obavezno uči i u školama, ali se zasniva pretežno na lijepoj književnosti.

Jezik struke je lingvistička pojava novijeg datuma koja se u velikoj mjeri razlikuje od općeg standardnog jezika. Njegovo se usvajanje na materinskom jeziku gotovo neprimjetno odvija na svim stručnim školama i nefilološkim fakultetima, gdje je uveden i strani jezik u funkciji određene struke/znanosti, jer omogućuje komunikaciju i razmjenu iskustava unutar šireg kruga stručnjaka/znanstvenika. Na temelju tridesetogodišnjeg iskustva stečenog "podučavanjem" policijskih službenika stranim jezicima, osjetila sam potrebu da sadašnje studente, aktivne policijske službenike, ali i kolege-predavače ostalih predmeta policijske struke, ponovno podsjetim na razlog zbog kojeg je nužno jezike u funkciji struke učiti sustavno i u okviru visokoškolskog obrazovanja, raspoložuci satnicom koja omogućava postizanje postavljenog cilja - savladavanje gradiva do stupnja vještine. Učenje stranog jezika struke ne znači zapamćivanje leksika, nego podrazumijeva i usvajanje osobitosti jezika struke koje se zasnivaju na određenim jezičnim zakonitostima. Radi što veće razumljivosti u članku je komparativno obrađen samo segment tvorbe stručnih termina hrvatskog jezika i četiriju najznačajnijih svjetskih jezika koji će – nadam se – dovoljno zorno prikazati poteškoće i nedoumice s kojima se susreću "vikend-učenici" stranih jezika struke.

Ključne riječi: *policija, strani jezik, jezik struke, žargon, termini, imeničke skupine.*

* mr. sc. Dragica Dragičević, viša predavačica na Visokoj policijskoj školi MUP-a RH, Zagreb.

UVOD

Jezik — materinski jezik — jezik u funkciji struke — strani jezik /u funkciji struke/

Zapitamo li nekoga, što znači "jezik", vjerojatno ćemo kod sugovornika u prvi tren izazvati nedoumicu, jer u hrvatskom jeziku taj pojam podrazumijeva organ koji služi pri artikuliranju glasova i zvukova, ali i govor kao sredstvo sporazumijevanja (za razliku od mimike, gestikulacije, zvučnih ili svjetlosnih signala). Na pitanje: "Postoje li razlike u jeziku/jezicima?", vjerojatno bismo dobili potvrdni odgovor koji bi sadržavao nabrojanje: "Hrvatski, njemački, engleski, talijanski ...", ili možda: "Materinski i strani jezik".

Na ovom mjestu smatram nužnim podsjetiti čitatelja na sljedeće:

- **Jezik** je osnovno sredstvo sporazumijevanja realizirano govorom, i osnova svake suradnje među ljudima – zbog koje se uostalom i razvio. Ovu tvrdnju nam može potvrditi činjenica da je jezik to bogatiji što su složeniji odnosi među pripadnicima određene jezične/govorne zajednice.
- **Materinski jezik** je sredstvo sporazumijevanja pripadnika iste etničke zajednice koja se ne mora nužno podudarati s državnom zajednicom¹.
- **Strani jezik** je sredstvo sporazumijevanja pripadnika neke druge etničke ili državne zajednice.

Razvojem upravo društvenih (gospodarskih) zajednica počinje raslojavanje jezika kao sredstva komunikacije. Uslijed njihova napretka i promjena postupno se oblikuju varijante ishodišnog (materinskog) jezika² koje trebaju zadovoljiti potrebe komuniciranja među pripadnicima određenog društvenog sloja, ili određenog područja znanosti i struke (npr. građanstvo: državna uprava, prirodne znanosti: društvene znanosti, obrt: trgovina), a istovremeno su ovisne i o pripadnosti govornika određenom životnom prostoru (npr. dva susjedna sela, grad: selo, Dalmacija: Podravina).

Dijagram 1: Prikaz horizontalnog i vertikalnog raslojavanja jezika

¹ Pojam državne zajednice uvijek je vezan uz prostor i vrijeme u kojem vladaju izvjesne društveno-političke prilike. Nažalost, svjedoci smo pojave da djeca Hrvata – rođena ili odrasla – u inozemstvu, ne govore, ili čak i ne razumiju svoj materinski jezik.

² Tzv. horizontalno raslojavanje jezika – kod Hoffmann, L. 1988., 115.; Fluck, H. R. 1996., 15., 204.

Na primjeru područja *državne uprave* možemo pratiti daljnje, tzv. vertikalno raslojavanje jezika kojim unutar tog područja komunikacije nastaju njegove varijante u funkciji *državne uprave, pravosuđa, školstva, zdravstva, policije* itd. Ako bismo nastavili istim smjerom, uočili bismo da način sporazumijevanja među pripadnicima npr. *policije* kao dijela izvršne vlasti, iskazuje daljnje razlike, već ovisno o tome, služi li se njime *temeljna, prometna, granična, kriminalistička ili interventna policija*; radi li se o govoru *kriminalista* koji se bave maloljetničkim kriminalitetom ili onom koji upotrebljavaju njihovi kolege u okviru suzbijanja zloupotrebe droga. Ovim ulazimo u područje **jezika struke** - ili još preciznije rečeno - jezika **u funkciji određene struke**.

1. KONTAKTI HRVATSKOG JEZIKA S EUROPSKIM JEZICIMA

Područje današnje Republike Hrvatske je tijekom čitave svoje povijesti – počevši od srednjeg vijeka – bilo izloženo utjecajima različitih nacionalnih skupina i njihovih kultura, ostvarenim izravnim kontaktima s pripadnicima nekada i danas vodećih naroda/država. Sjetimo se Mletačke Republike, kasnije Kraljevine Italije pod čijom se upravom nalazio veliki dio Jadranske obale i otoka, a naročito Austro-Ugarske Monarhije u čijim se granicama nalazila kontinentalna Hrvatska i čija se vlast protezala sve do Bokokotorskog zaljeva. Proglašavanjem talijanskog/njemačkog službenim jezikom državne i vojne uprave, obavezom njihova učenja na svim stupnjevima obrazovanja, te sustavnim naseljavanjem romanskog, germanskog i ugarskog življa, na svim su se razinama razvijali i odvijali intenzivni, neposredni kontakti s domaćim stanovništvom.

Od uvođenja obaveznog školovanja u Hrvatskoj (carskim dekretom Marije Terezije iz 1764. godine) u njemu je prisutno i učenje stranog jezika čije je poznavanje osiguravalo nastavak obrazovanja³ i brže napredovanje u struci; poznavanje i način korištenja jezika (i materinskog jezika i stranih jezika) postaje signal pripadnosti višem društvenom sloju i osigurava veći ugled u društvu.

Posljedica takvih povijesnih okolnosti bila je s jedne strane višejezičnost ne samo obrazovanih ljudi, a s druge strane zastupljenost velikog broja talijanizama i germanizama (nešto manje hungarizama) koje govornici materinskog hrvatskog jezika koriste i danas, premda ih se ne priznaje kao dio korpusa standardnog jezika, nego imaju status dijalektizama i kolokvijalizama.

Nakon Drugog svjetskog rata na srednjoškolskom i visokoškolskom stupnju obrazovanja nastavlja se i obavezno učenje stranih jezika, najčešće njemačkog i engleskog jezika, u manjoj mjeri francuskog jezika⁴. Šezdesetih godina počinje jačati međunarodna razmjena studenata, pa hrvatski studenti borave kao stipendisti na stranim fakultetima, a strani studenti dolaze na studij u Hrvatsku.

Međutim, izravni kontakti širih slojeva stanovništva s izvornim govornicima tih jezika gube svoj nekadašnji intenzitet.

³ Ne zaboravimo hrvatske studente na sveučilištima Padove, Venecije, Beča, Graza, Praga, Budimpešte, Münchena i Berlina!

⁴ Ruski jezik se kao prvi strani jezik učilo tek kraće vrijeme neposredno nakon II. svjetskog rata.

2. OBRAZOVANJE POLICIJSKIH SLUŽBENIKA I STRANI JEZIK

Školske godine 1971./72. sustav obrazovanja u Hrvatskoj obogaćen je novim obrazovnim ustanovama – Srednjom policijskom školom i Višom policijskom školom RSUP⁵-a, čime započinje sustavno obrazovanje policijskih službenika Republike Hrvatske.

Nastavni program Srednje policijske škole obuhvaćao je stručne i opće predmete među kojima je svoje mjesto s tri sata nastave tjedno našao i jedan živi strani jezik (Njemački jezik, Engleski jezik, Francuski jezik ili Ruski jezik)⁶. Uvrštavajući strani jezik među tzv. *opće predmete*, sastavljajući nastavnog programa zanemarili su činjenicu da nastavni program stranog jezika na stručnim školama ni u kojem slučaju nije identičan onome koji propisuju npr. gimnazijski programi.

Prije tridesetak godina teško je bilo predvidjeti današnju mobilnost stanovništva i razmjere jačanja gospodarskih i političkih veza na međunarodnoj razini koje neminovno podrazumijevaju tijesnu suradnju i razmjenu iskustava i među policijama. Obrazovna politika vođena u to vrijeme u okvirima RSUP-a, nije razmišljala o **poznavanju stranih jezika** kao o jednom od **znanja i vještina** kojima bi u budućnosti trebao vladati **svaki policijski službenik**.

Na Višoj policijskoj školi i Visokoj policijskoj školi sa satnicom od 2 sata tjedno tijekom 5 odnosno 7 semestara, predavala su se također četiri strana jezika. Zbog smanjivanja interesa studenata za Ruski jezik, on se gasi, ali se akademske godine 1996./97. uz Engleski jezik i Njemački jezik uvodi Talijanski jezik policijske struke (ukinut akademske godine 2004./05.).

Usklađivanjem programa obrazovanja policijskih službenika sa zahtjevima Bolonjskog procesa akademske godine 2005./06., Policijska škola prelazi na jednogodišnju nastavu u kojoj su sa 60 sati zastupljeni Njemački jezik i Engleski jezik, dok na Visokoj policijskoj školi tjedna satnica doduše ostaje nepromijenjena, ali se od tog vremena Njemački jezik i Engleski jezik predaje kao obavezan predmet samo tijekom četiri semestra (120 sati za redovne i 60 sati za izvanredne studente).

Danas smo svi svjesni važnosti pristupa izvorima znanja, transfera znanja i iskustava koji omogućuju stjecanje uvida u način rada i probleme s kojima se susreću, i na koji ih način rješavaju druge zemlje, ali i predstavljanja Republike Hrvatske i prenošenja vlastitih iskustava izvan granica zemlje.

Na koji je način moguće njihovo ostvarivanje?

Samo i jedino govorom, odnosno jezikom kao prvim i osnovnim sredstvom rada.

– Kakvim govorom? Kojim jezikom?

– **Jezikom struke.**

– **U čemu je razlika između "jezika" i "jezika struke"?**

⁵ Republički sekretarijat unutrašnjih poslova; Viša policijska škola osnovana akademske godine 1970./71. prerasta 1990./91. godine u Fakultet kriminalističkih znanosti s dvostupanjskim studijem (VI.1 i VI.2, te VII. stupanj stručne spreme) koji je 1996. godine preimenovan u Visoku policijsku školu.

⁶ Prva generacija učenika je u prvom i drugom razredu imala dva sata tjedno i nastavu iz latinskog jezika.

3. JEZIK U FUNKCIJI POLICIJSKE STRUKE

U našem se slučaju radi o jeziku u funkciji policijske struke.

Koji je to jezik? Hrvatski, njemački, engleski, francuski, talijanski, albanski, ruski, arapski... u funkciji policijske struke.

Jezik struke predstavlja unutar jezikoslovlja zasebnu pojavu čiju osnovu čini bilo koji tzv. prirodni jezik (hrvatski jezik, njemački jezik, engleski jezik itd.). Čim uzmemo u ruke neki stručni/znanstveni tekst, odmah ćemo prepoznati područje kojem pripada, i to najčešće zahvaljujući korištenom rječniku u kojem zbog nastojanja što sažetijeg izražavanja prevladavaju odabrane imenice i imeničke konstrukcije⁷.

Na primjer:

informatika →	datoteka, alatna traka, ikona, web, server, e-pošta
književnost →	knjiga, stranica, proza, poezija, poglavlje, strofa, stih
medicina →	upala, terapija, lijek, doza, operacija, CT, EKG
pravosuđe →	zakon, propis, odredba, ugovor, parnica
tehnika →	stroj, osovina, radilica, (francuski) ključ
novinarstvo →	časopis, novine, urednik, tiskara, izdanje, slog
kemija →	valentnost, kemijski element/spoj, (periodični) sustav
policija →	istraga, potraga, počinitelj, kriminalitet, fotorobot, vještačenje, PS, ZoP

Navedeni primjeri s jedne strane ukazuju na izbor riječi preuzetih iz općeg jezika (npr. *knjiga, traka, otisak, upala*), onih koje koriste jezici dviju ili više struka - npr. *članak* (→ biologija, pravo, tehnika), *suzbijanje* (→ medicina, kriminalistika), *sustav* (→ društvene i prirodne znanosti), *otisak* (→ tehnika, forenzika), dok treću skupinu čine izrazi svojstveni određenoj struci/znanosti: *upala, terapija, dijaliza* (→ medicina); *polimer, upinjanje, termodinamika* (→ tehničke znanosti), *propis, zakon, parnica* (→ pravo); *pjesnik, stih, sonet* (→ književnost).

S druge strane postaju očigledna morfološko-sintaktička obilježja tj. način oblikovanja pojedinih izraza/termina. U daljnjem tekstu koristit ćemo se primjerima s područja policijskih znanosti koji se javljaju u obliku:

1. jednostavnih termina - npr. *policija, progon, potraga*
2. imenica koje su poblize označene nekim pridjevskim atributom - npr. *kriminalistička policija, istražna radnja, kazneni progon, osobni podaci, komunalna prevencija, kontaktni policajac, poligrafsko testiranje* ili
3. dvaju tipova imeničkih sklopova, tj. konstrukcije "imenica + imenički atribut", i to:
 - a. imenica + genitivni atribut, npr. pravila *službe*, utvrđivanje *identiteta*, sredstvo *prisile* ili
 - b. imenica + prijedložni atribut, npr. potraga za *nestalim osobama*, *Zakon o radu*, *Policija u zajednici*, *Pravilnik o policijskom postupanju*.

U jeziku struke prisutne su i:

⁷Hoffmann, L. (1988.) naziva jezik struke i *nominalnom prozom*.

1. složenice - npr. *fotorobot, masmediji, krim-obrađivač, CARDS* program,
2. skraćenice - npr. *KZ, ZKP, PU, PP, MUP, OESC, EK*, te
3. zasebnu skupinu čine frazeologizmi tj. sklopovi koji ostvaruju određeno značenje samo kao cjelina, a ne može ga se izvoditi prema značenju svakog pojedinog člana, npr. *sredstvo prisile, krajnja nužda, zaštitna mjera, činjenično stanje, samoskrivljena neubrojivost, zelena granica*, kao i
4. termini koje se često može ubrojiti u žargonizme, razumljive uglavnom ili jedino osobama koje se bave policijskom strukom⁸, npr. *ležeći policajac, motorola, difender, dreger, vodeni top* i sl.

Netko će vjerojatno primijetiti da osobi koja vlada općim jezikom mogu pomoći specijalizirani rječnici koji sadrže objašnjenja traženih pojmova. No, to je tek djelomično točno, jer - da bismo se njima mogli koristiti, trebamo poznavati pozadinu (koncept) termina i strukturu te vrste rječnika.⁹

Osvrnimo se na jedan banalni primjer kao što je termin "temeljna policija": u jednojezičnom rječniku hrvatskog jezika naći ćemo objašnjenje termina "policija"¹⁰, možda i objašnjenje porijekla same riječi, ili ponešto o razvoju policije, ali ne i objašnjenje pojma "temeljna policija" (kao ni kriminalistička, granična, interventna i sl.). Isto će se ponoviti, ako bismo tražili pod unos "temeljno" čije objašnjenje ne bi sadržavalo čak ni vezu s pojmom "policija". Sličan bismo problem imali i s "policajska uprava", "policajska postaja", "ravnateljstvo", "kazneno djelo", "kazneni zakon" itd. Zašto? – Jer se radi o stručnim terminima/nazivima koje koristi sasvim određeni krug osoba, a razlog je i činjenica da su ti nazivi nastali pred relativno kratko vrijeme.¹¹

Ili – objašnjenje leksema "klin" ne će zadovoljiti zahtjeve koncepta "policijsko-taktička mjera", nego će se svesti na «...duguljast, zaoštren ili zaobljen komad metala ili drveta – za kalanje i spajanje dijelova, pričvršćivanje, vješanje...»¹²

Sva su ta značenja – bez obzira na prethodno obrazovanje pojedine osobe – potpuno jasna svakom polazniku obuke za policijske službenike ili studentu Visoke policijske škole, ali ne i polazniku ostalih srednjih stručnih škola ili drugih visokih škola i fakulteta. Prvi su ih usvajali tijekom nastave stručnih predmeta, a drugi su ih eventualno čuli ili pročitali, ali nisu ni razmišljali o njihovom značenju – kao što budući policajci i kriminalisti ne razmišljaju o značenju termina *užljebljivač, ovjenac, pokrilje, nekroza, anurija, sinklinala, aerologija* i sl.

Obratimo sada pažnju **stranim jezicima u funkciji struke** i pokušajmo objasniti zašto je važno i nužno njihovo učenje na visokoškolskim ustanovama.

⁸ Zahvaljujući masovnim medijima oni sve češće prodiru i u svakodnevni govor, pa se i zaboravlja način njihova postanka, npr. "vodeni top"!

⁹ Uzevši u obzir dužinu procesa nastajanja rječnika, svako je njegovo novo izdanje već u trenutku pojavljivanja u knjižarama - pomalo zastarjelo. Time ne želim reći da su rječnici od slabe koristi, nego da i njihovo korištenje zahtijeva svojevrsno predznanje.

¹⁰ Anić, V., Veliki rječnik hrvatskoga jezika, Zagreb: Novi liber; 2003., 1087., Skok, P., Etimologijski rječnik hrvatskog ili srpskog jezika, Zagreb: JAZU, 1972., sv. II., 698.

¹¹ Jednako tako ne bismo našli ni objašnjenja starijih naziva: *pozornik, pozornička policija, patrola* i sl.

¹² Anić, V., Veliki rječnik hrvatskoga jezika, Zagreb: Novi liber, 2003., 579.

Tu nalazimo istu situaciju kao i kod materinskog jezika, dakle susrećemo se s terminologijom uzetom iz općeg jezika, onom koja je zajednička dvjema ili većem broju znanosti/struka, kao i s vokabularom ograničenim na područje samo jedne od njih. Podudarnosti postoje i na morfološkoj i sintaktičkoj razini; paralelno se koriste jednostavni i složeni termini, frazeologizmi i žargonizmi, složenice i skraćenice, te određeni tipovi rečenica. Usprkos čak i solidnom poznavanju nekog stranog jezika, svaki će se student – tražeći značenje nepoznate riječi /termina – na početku studija naći pred naizgled nepremostivim zaprekama.¹³

Ilustrativan je slučaj kriminalističkog službenika čiji je materinski jezik hrvatski, ali se školovao, živi i radi u Njemačkoj. Njegov nam prijevod teksta policijske struke na hrvatski jezik zorno pokazuje prevodilačke poteškoće, čak i kada poznajemo i obadva jezika i područje određene struke.

"(..) 1 700 Mitarbeiterinnen und Mitarbeiter unserer Behörde gewährleisten mit den Maßnahmen der Strafverfolgung, der Bewältigung besonderer Einsatzlagen und immer stärker mit den präventiven Maßnahmen die Sicherheit der etwa 780 000 Bürgerinnen und Bürger. (..)"	"(..) 1 700 suradnica i suradnika naše službe jamče za pravične kazne i savlađivanje progonstva, naročito ulaganje uvijek strogo unaprijed što se tiče sigurnosti otprilike 780 000 građanki i građana.(..)"
- ili -	
"(..) Bei unserer Arbeit orientieren wir unser Handeln an den Bedürfnissen der Bürgerinnen und Bürger und verstehen uns als Dienstleister für die Bevölkerung."	"(..) Kod našeg posla orijentiramo se i postupamo po potrebi prema građankama i građanima razumno kao službeni rukovodilac za stanovništvo. (..)"

Na temelju prijevoda možemo zaključiti da dotični kolega svoje znanje materinskog jezika nije stjecao tijekom školovanja, ali i da ne poznaje hrvatski jezik policijske struke, pa je – služeći se općim dvojezičnim rječnikom – npr. '*Strafverfolgung*' umjesto '*kazneni progon*' preveo '*progonstvo*', '*präventive Maßnahmen der Sicherheit*' su umjesto '*sigurnosne preventivne mjere*' postale '*unaprijed što se tiče sigurnosti*' !?!, a '*Dienstleister für die Bevölkerung*' – '*službeni rukovodilac za stanovništvo*' umjesto '*pružatelj usluga stanovništvu*', (ili već uvriježena sintagma "servisna služba za građane").

Sociolingvist bi na temelju leksika korištenog u prijevodu na hrvatski jezik mogao zaključiti i o krugu osoba u kojem se kreće autor prijevoda.

Polazeći od primjera iz hrvatskog jezika i uspoređujući ih s onima iz četiriju europskih jezika uočiti ćemo razlike u načinu tvorbe njihova stručnog nazivlja, te saznati, mogu li nam i u kojoj mjeri pomoći dvojezični rječnici.

¹³ U našim ćemo knjižarama uzalud tragati za **pojmovnicima** vezanim za pojedina područja struke/znanosti!

3. 1. Jednostavni termini

hrvatski jezik	njemački jezik	engleski jezik	talijanski jezik	francuski jezik
istraga	Ermittlung	investigation, detection	indagine, istruzione	enquête/ investigation
traganje, potraga	Fahndung	tracing manhunt	ricerca, investigazione	recherche
počinitelj	Täter	delinquent, offender	colpevole, reo, malfattore	coupable
zločin	Verbrechen	crime	delitto, crimine	crime
prekršaj	Ordnungswidrigkeit Verstoss, Übertretung	contravention, abuse, offence/ offense	contravvenzione, infrazione	contravention, infraction
svjedok	Zeuge	witness	testimone	témoins
uhićenje	Festnahme, Verhaftung	arrest, detention	arresto, cattura	arrestation
Informator, pouzdanik	V-Mann	police informer, snitch, grass	Informatore, confidente della polizia	un indicateur de police

Tablica 1: Jednostavni termini

Kod jednostavnih se termina u svim jezicima uglavnom radi o izvedenicama, a tek u nekim slučajevima u engleskom o složenicama ili o imeničkom sklopu u talijanskom i francuskom; značenje/prijevod hrvatskog naziva naći ćemo u svakom boljem rječniku.

3. 2. Imenički sklopovi s pridjevskim atributom

hrvatski jezik	njemački jezik	engleski jezik	talijanski jezik	francuski jezik
dokazno sredstvo	Beweismittel	evidence	mezzo probatorio	moyen de preuve
kažnjivo djelo	Straftat, Delikt	criminal offence, punishable offence	delitto, reato	infraction, délit
istražni postupak	Ermittlungsverfahren	preliminary proceedings	procedimento investigativo	procédure d'enquête
zaštitna mjera	Schutzmaßnahme	protective action	misura di protezione	mesure protective
policijsko pravo	Polizeirecht	police law	ordine di polizia	droit policier
kazneni zakon	Strafgesetz	criminal law	codice penale	loi pénale
kaznena prijava	Strafanzeige	crime report	denuncia di reato	dénonciation
ljudska prava	Menschenrechte	human rights	diritti umani	droits de l'homme

Tablica 2: Primjeri sklopa s pridjevskim atributom

Termini oblikovani u hrvatskom jeziku kao imenički sklop s pridjevskim atributom u drugim se jezicima mogu javiti kao složenice, ali i kao konstrukcije s imeničkim atributom. Da bismo doprli do značenja složenice u njemačkom (ili engleskom) jeziku, u svakom ćemo se slučaju morati orijentirati prema osnovnom pojmu tj. imenici koja je nositelj osnovnog značenja.

Objasnimo to na primjeru termina 'dokazno sredstvo'. Već pri traženju njegova značenja/prijevoda naići ćemo na poteškoće, jer u hrvatsko-njemačkom (HNJ)¹⁴ rječniku za 'sredstvo' stoje 3, u hrvatsko-engleskom (HE)¹⁵ 6, u hrvatsko-talijanskom (HT)¹⁶ 4, u hrvatsko-francuskom (HF)¹⁷ 1 opći termin, a ni uz jedan nije naznačena veza s postupkom dokazivanja.

Na slične bismo probleme naišli i kada bismo krenuli od naziva u bilo kojem od ostalih četiriju jezika. U njemačko-hrvatskom rječniku postoji unos 'Beweismittel' koji je ekvivalent našem terminu 'dokazno sredstvo'; za pronalaženje talijanskog 'mezzo probatorio' i francuskog 'moyen de preuve' morat ćemo uložiti veći trud, dok engleski naziv 'evidence' stoji za 'dokazno sredstvo' općenito.

3.3. Imenički atributi

a. genitivni atribut

hrvatski jezik	njemački jezik	engleski jezik	talijanski jezik	francuski jezik
izvršenje kazne	Strafvollzug	execution of penal sanctions	esecuzione della pena	l'exécution des peines
mjesto kaznenog djela	Tatort	crime scene	luogo del reato; scena del crimine	lieu d'un délit, lieu du crime
zloupotreba ovlasti	Straftaten im Amt	abuse of power	l'abuso di potere	les abus de pouvoir
zloupotreba droge	Drogenmissbrauch	drug abuse	abuso di droga	abus de drogue
zaštita podataka	Datenschutz	data protection	protezione dei dati	protection des données
suzbijanje kriminaliteta	Kriminalitätsbekämpfung	combating crime	lotta al crimine	lutte contre la criminalité
oduzimanje slobode	Freiheitsentzug	deprivation of liberty	mandato di cattura	arrestation

Tablica 3: Primjeri genitivnog atributa

Na primjerima prikazanim u tablici vidimo da termine koji su u hrvatskom izraženi konstrukcijom s imeničkim, genitivnim atributom, drugi jezici oblikuju kao složenicu, genitivni ili prijedložni sklop.

I u ovom će nam slučaju polazište za razumijevanje predstavljati osnovni pojam – npr. kod 'izvršenja kazne' je to 'izvršenje' čije je značenje pobliske nadopunjeno imenicom 'kazna'. Ponovno ćemo se suočiti s poteškoćama opisanim kod "imeničkih sklopova s pridjevskim atributom".

Ili – kod njemačkih termina 'Straftaten im Amt' i 'Drogenmissbrauch' koji se zasnivaju na različitom konceptu pojma 'zloupotreba', možemo zaključiti da nam rječnik ne bi bio od velike pomoći, ako bismo se upustili u doslovno prevođenje njihovih hrvatskih ekvivalenata.

¹⁴ Jakić, B., Hurm, A., Hrvatsko-njemački rječnik, Školska knjiga, Zagreb, 1991.

¹⁵ Bujas, Ž., Veliki hrvatsko-engleski rječnik, Globus, Zagreb, 1999.

¹⁶ Deanović, M., Jernej, J., Hrvatsko-talijanski rječnik, Školska knjiga, Zagreb, 2000.

¹⁷ Dayre, J., Deanović, M., Maixner, R., Hrvatsko-francuski rječnik, Dominković, Zagreb, 2008.

b. prijedložni atribut

hrvatski jezik	njemački jezik	engleski jezik	talijanski jezik	francuski jezik
Zakon o kaznenom postupku	Strafprozessordnung	Criminal Procedure Act	Codice di procedura penale	Code de procédure pénal
Pravilnik o policijskom postupanju	Polizeiliche Dienstvorschrift	Code of practice	Regolamento di servizio	Règlement de police
prijava protiv nepoznatog počinitelja	Anzeige gegen Unbekannt	crime report	denuncia contro ignoti	plainte contre/vers inconnu(e)

Tablica 4: Primjeri prijedložnog atributa

Sklopovi s prijedložnim atributom (= konstrukcija "prijedlog + imenica") mogu imati dvije jezgre koje su međusobno povezane prijedlogom, kao što je to u hrvatskom nazivu 'Zakon o kaznenom postupku'.

Imenicu 'zakon' kao nadređeni pojam, naći ćemo u svakom općem rječniku, ali prema navedenim primjerima vidimo da pojam 'zakon' u drugim jezicima podrazumijeva koncept različit od onog u našem jeziku.¹⁸ Sljedeći korak će biti traženje pobliže odrednice 'kazneni postupak'; u ovom ćemo slučaju izraz i opet morati najprije raščlaniti, tj. potražiti 'postupak', a nakon toga 'kazneno' ili 'kazna', ako u rječniku nisu navedeni pojmovi koji se vežu uz unos 'postupak'.

Uz traženi ćemo unos nerijetko pronaći i njegove sinonime, npr. uz hrvatski termin 'postupak' će kao prijevod u hrvatsko-njemačkom rječniku stajati 'Prozess', 'Verfahren', 'Handeln'; u engleskom 'procedure'; 'process'; u talijanskom 'procedura', 'procedimento', 'processo'; u francuskom 'procédé', 'manière d'agir'. U tom se slučaju ne smijemo proizvoljno poslužiti prvim navedenim nazivom, nego provjeriti u stranom rječniku (najbolje jednojezičnom), odgovara li naša konstrukcija značenju traženog pojma.

Uspoređujući navedene primjere možemo zaključiti ne samo o različitim postupcima oblikovanja termina u pojedinom od četiriju navedenih jezika policijske struke, nego i pretpostaviti mogući nastanak nejasnoća i nerazumljivosti kao posljedice doslovnog prevođenja.

3. 4. Složenice

hrvatski jezik	njemački jezik	engleski jezik	talijanski jezik	francuski jezik
svjedok-očevidac	Augenzeuge	eyewitness	testimone oculare	témoin oculaire
fotorobot	Phantombild	facial composite, Photofit, Identikit	"identikit"	portrait-robot
termokamera	Wärmebildkamera	thermographic camera	termocamera	caméra thermique

Tablica 5: Složenice

¹⁸ U njemačkom nazivu bismo očekivali složenicu s *Gesetz*, u engleskom s *law/Act*, u talijanskom s *legge*, u francuskom s *loi*.

Pod utjecajem stranih jezika, ali i zbog zahtjeva jezične ekonomičnosti, u hrvatskom jeziku se javlja prevedenica ili "neprava složenica" koja korespondira s nazivljem u njemačkom jeziku, dok je u engleskom, talijanskom i francuskom jeziku oblikovana ili kao složenica ili kao atributna konstrukcija (= pridjev + imenica). Radi se o novonastalom nazivlju koje nije zastupljeno u korpusu postojećih rječnika.

3. 5. Frazeologizmi

U svakom od komparativnih jezika postoji nazivlje za izvjesne pojave, radnje izraženo frazeologizmima¹⁹.

Hrvatski frazeologizmi u jeziku struke većinom predstavljaju prevedenice (tzv. kal-kove) iz njemačkog jezika, ukazujući na davne veze s njemačkim kao službenim jezikom uprave i prava. Frazeologizmi nastali kulturnom razmjenom koriste se u međunarodnoj komunikaciji, i imaju svoje ekvivalente u gotovo svim jezicima.

Hrvatski jezik	njemački jezik	engleski jezik	talijanski jezik	francuski jezik
nadolazeća opasnost	Gefahr im Verzug	imminent danger	pericolo nel ritardo	péril en la demeure
prvi zahvat	erster Zugriff	first step	prima azione	première action
neposredna prisila	unmittelbarer Zwang	imminent force	coercizione diretta	coercition directe
zelena granica	Grüne Grenze	green border	frontiera verde	frontière verte
brisanje podataka	Datenlöschung	data delition	cancellazione dati	suppression des données
kružna potraga	Ringfahndung	clockwise search/ counterclockwise search	ricerca/indagine a tappeto	recherche dans un perimetre circonscrit

Tablica 6: Frazeologizmi

3.6. Žargonizmi

Žargonizmi su zamjenski nazivi službenih termina, koji svakodnevno nastaju *ad hoc* u određenoj situaciji, pa im je zato početna razumljivost ograničena na relativno uski krug korisnika i gotovo ih je nemoguće pronaći u postojećim rječnicima. Zajednička karakteristika im je regionalna obojenost i slikovitost.

Veliki broj žargonizama (ali ne svi) ima svoj ekvivalent u svim komparativnim jezicima, a mnoge je preuzeo i korpus standardnog jezika.

¹⁹ Frazeologizam je čvrsto povezana i leksikalizirana skupina riječi koje su pojedinačno izgubile svoje osnovno i poprimile novo, cjelovito (idiomatsko) značenje, najčešće neizvodivo iz elemenata u sastavu takve strukture.

hrvatski jezik	njemački jezik	engleski jezik	talijanski jezik	francuski jezik
inspić, njuškalo	Schlapput	Ferret, bloodhound	furetto	furet
tjeralica	Steckbrief	wanted poster	mandato di cattura	avis de recherche
trepereće svjetlo	Blaulicht, Rundumleuchte, blinkender Pickel	blinking light	lampeggiante	gyrophare
suzavac	Tränengas	teargas	(gas) lacrimogeno	(gaz) lacrimogène
fantomka	Phantommütze	balaclava		
fotorobot	Phantombild	identikit	identikit	portrait-robot
abonent ptičica	Knastbruder, Knacki	jailbird	galeotto, uccello	taulard
murija, drotovi	Bullerei, Grün-Weiß	Old Bill (GB);	madama, pulla	poulet
plavac, pandur, murjak	Bulle, Polyp	pig, cop, flatfoot (amer.)	pulotto, caramba; corvo	flic, bourdille, matuche, perdreau
"marica"	Peterwagen, Grüne Minna	Black Maria, jam sandwich, Paddy Wagon (USA)	cellulare	panier à salade
motorola	Funker, Walkie-Talkie	two-way radio	ricetrasmittitore	transcepteur
mobitel	Gurke	cell; celly (amer.)	cellulare, telefonino	cell phone, mobile
stjenica	Wanze, Spiona	bug	cimice, microspia	micro
krtica	Spitzel	mole	agente segreto, spia	mouchard, cafard, cafteur,
spavač	Schläfer, Maulwurf,	sleeper	dormiente	agent dormant, sommeil
štajga	Rotlichtmilieu	world of pimps and prostitutes	quartiere a luci rosse	quartier chaud
štajgerica noćna dama	Nutte, Dirne, Schlampe	hooker, harlot, working girl	puttana, baldrocca, mignotta	gagneuse, bagasse, nuiteuse

Tablica 7: Žargonizmi

4. ZAKLJUČAK

Na primjeru "jezika policijske struke" pokušala sam objasniti razliku između općeg i jezika u funkciji struke/znanosti, zadržavši se pritom na samo jednom segmentu jezika, na terminologiji tj. načinu oblikovanja nazivlja.

Mada su analizirani jezici, pripadnici različitih jezičnih skupina – slavenske, germanske i romanske; navedeni primjeri nazivlja policijske struke u velikoj mjeri iskazuju podudarnosti u tvorbi svog nazivlja. Podudarni termini – osobito u klasi jednostavnih termina – svakako svjedoče o kulturnoj razmjeni tj. kontaktima policijske struke različitih govornih područja koji uvjetuju nastanak posuđenica i prevedenica (zaštitna mjera = Schutzmaßnahme = protective action = misura di protezione = mesure de protection). Razlike predstavljaju odraz različitih koncepata na kojima se zasniva izvjesni termin (ZKP = Strafprozessordnung = Criminal Procedure Act = Codice di procedura penale = Code de procédure pénal), što u nekim slučajevima može izazvati dojam proširenja ili suženja značenjskog polja (crime report = denuncia contro ignoti = prijava protiv nepoznatog

počinitelja). U klasi žargonizama koju u svim jezicima karakterizira slikovitost, primijetit ćemo veliku zastupljenost metafora (suzavac, Steckbrief, jailbird, bug) i metonimije (Old Bill, marica, Black Mary).

Ovaj bi članak trebao potaknuti intenziviranje učenja stranih jezika – u našem slučaju – policijske struke i njihovo shvaćanje kao pomoćnog, nezaobilaznog sredstva u stjecanju novih znanja primjenjivih u svakodnevnom radu policije, kao i vještine koja ga olakšava i pridonosi njegovoj kvaliteti.

Ne smijemo zanemariti činjenicu da već osoba koja se prvi puta susreće s određenim znanstvenim ili stručnim područjem bilo u pisanom ili govornom obliku materinskog jezika, nailazi na velike poteškoće pri razumijevanju sadržaja poslanih informacija, jer joj nije jasna pozadina/koncept na kojem se ona zasniva. Upravo je to razlog što se na srednjim stručnim školama i na fakultetima predaje **strani jezik u funkciji struke** koji polaznici savladavaju postupno, zajedno s ostalim stručnim/znanstvenim sadržajima.

Nadam se da će se u bližoj budućnosti ovom području početi pridavati veća pažnja i uvidjeti nužnost povećanja satnice, te da će kolegij "Strani jezik policijske struke" biti zastupljen s odgovarajućom satnicom na svim stupnjevima obrazovanja policijskih službenika. Kompetentnost službenika raste usvajanjem gradiva policijske struke praćenog jezičnim osposobljavanjem koje mu garantira siguran nastup u bilo kojoj situaciji.

Jezik u funkciji bilo koje struke/znanosti moguće je usvajati i usvojiti samo i jedino sistematskim učenjem u sklopu nastave na matičnoj školi/ visokoškolskoj ustanovi koja priprema stručnjake ili znanstvenike određenog područja.

LITERATURA

1. Anić, V. (2003). *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi liber.
2. Bašić, T. (2006). *Značenje i porijeklo nekih engleskih riječi policijske struke*, *Policija i sigurnost*, (15)3-4, 192.-198.
3. Brunet, J. P. (1990). *Dictionnaire de la police et de la pègre*. Paris: La Maison du dictionnaire.
4. Brunet, J. P. (2000). *Dizionario della polizia e della malavita*. Paris: La Maison du dictionnaire.
5. Bujas, Ž. (2001). *Veliki englesko-hrvatski rječnik*. Zagreb: Globus.
6. Filipec, J. (1969). *Zur Spezifik des spezielsprachlichen Wortschatzes gegenüber dem allgemeinen Wortschatz*. U: *Deutsch als Fremdsprache*, 6.
7. Fluck, H. R. (1996). *Fachsprachen*. 5. izd. Tübingen-Basel: A. Francke Verlag.
8. Gačić, M. (1997). *Pregled gramatike francuskog jezika i francusko-hrvatski kriminalističkopravni rječnik*. Zagreb: MUP RH.
9. Gačić, M. (2004). *Englesko-hrvatski rječnik prava, međunarodnih odnosa, kriminalistike i forenzičnih znanosti kriminologije i sigurnosti*. Zagreb: Naprijed d.d.
10. Hoffmann, L. (1988). *Vom Fachwort zum Fachtext*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
11. Maixner, R. (2004). *Hrvatsko-francusko-hrvatski rječnik*. 3. izd. Zagreb: Dominović.
12. Mazzi, D. (2002). *Hrvatsko-talijanski rječnik pravnog nazivlja*. 2. izd. Rovinj: Studio Dubravko Zeljko.

13. Möllers, M. H. W. (2001). *Wörterbuch der Polizei*. München: C. H. Beck.
14. Pavišić, B., Insolera, G. (1997). *Hrvatsko-talijanski rječnik kaznenog prava*. Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci.
15. Roelcke, T. (1999). *Fachsprachen*. Berlin: Erich Schmidt Verlag.

Summary

Dragica Dragičević

Foreign Languages in Police Officers' Education

Croatian direct contacts with native speakers of European languages have a very long history because in the past some parts of contemporary Republic of Croatia were under the governance of Austro-Hungarian Empire as well as Italy. Foreign language learning has become obligatory in Croatian schools and colleges in the second half of the 18th century.

The cooperation between experts and scientists requires a good knowledge of foreign languages. Police, as a specific field of profession, require a special language for police purposes. However, there are a lot of differences between the general language and the language for special purposes. It is not sufficient to memorize only the lexis, but also to know the word and structure formation and their functioning. The comparison of four European languages will show the difficulties and complexity of foreign languages for police purposes and the reason why they have to be taught in a systematic and methodical way in secondary schools and colleges as well.

Key words: police, foreign language, language for special purposes, noun, nominal structures.